

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Kultuurhariduse osakond

Huvijuht-loovtegevuse õpetaja õppekava

Nele Hulkko

**KOOLIJUHTIDE ARVAMUSED HUVIJUHIST KUI NOORE ARENGU TOETAJAST
ÜLDHARIDUSKOOLIS ÜHE MAAKONNA KOLME KOOLI NÄITEL**

Lõputöö

Juhendaja: TÜ VKA huvihariduse assistent Ülle Roomets

Kaitsmisele lubatud.....

(juhendaja allkiri)

Viljandi 2016

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. KOOL ÕPILASE ARENGU TOETAJANA	6
1.1 Õpilases arendatavad üldoskused.....	8
1.2 Huvitegevus koolis õpilase arengu toetajana.....	10
1.3 Huvijuht huvitegevuse koordineerijana- roll, vastutus, ülesanded.....	13
1.4 Koolijuhi roll, vastutusala, ülesanded huvitegevuse korraldajana üldhariduskoolis.....	16
2. ÜLEVAADE UURIMISE METOODIKAST	20
3. TULEMUSTE ANALÜÜS	22
KOKKUVÕTE	36
KASUTATUD ALLIKAD	38
LISAD	41
Lisa 1 Vestluse kavand.....	41
SUMMARY	43

SISSEJUHATUS

Suurema osa oma päevast ja ka nooruspõlvest veedab noor koolikeskkonnas, olles üldjuhul 12 aastat seotud ühe või mitme kooliga oma elus. Paljud eluks vajalikud teadmised ja oskused omandab noor koolikeskkonnas läbi õppe- ja ka huvitegevuse.

Kool ei ole pelgalt teadmiste omandamise paik, vaid koht, kus kasvada ja areneda inimestena. Vähemalt samal tähtsadal kui koolitunnid, on väärtuskasvatuse seisukohalt ka vahetunnid ja üritused peale tunde, sest just ühistegevuses avalduvad iseloomud ja erinevad arusaamad maailma asjadest. (Sutrop 2013, lk 15)

Koolikeskkonnas tegeleb huvitegevuse koordineerimisega huvijuht, huvijuhi puudumisel on ülesanded jaotatud erinevate kooli töötajate vahel. Oma seminaritöös „**9. klasside õpilaste arvamused kooli huvijuhi vajalikkuse kohta üldhariduskoolides ühe maakonna näitel**“ (Hulkko 2016) uurisin õpilaste arvamusi huvijuhi vajalikkuse kohta koolis. Küsimustikule vastas 113 noort, kellest 104 vastasid, et „jah huvijuht on koolis vajalik“ ja 8 vastasid „Ei“.

Olulisemateks õpilastelt saadud vastusteks pidasin neid, mis näitasid huvijuhi vajalikkust muul tasemel kui huvitegevuse koordineerimine: „poleks kedagi, kes õpilasi toetab ja aitab, kui neil mure või mingi uus mõte on“, „Ei oleks sellist inimest koolis, kelle poole vabalt pöörduda“, „siis ei oleks kellegagi rääkida vahetunnis“ (Hulkko 2016, lk 15).

„Ei“ vastanud õpilased oma seisukohta ei põhjendanud.

Kuidas hindab huvijuhi vajalikkust koolijuht ning kas ja millisel määral nähakse huvijuhti kui noore arengu toetajat koolikeskkonnas?

Saamaks ülevaadet koolijuhtide seisukohast olen võtnud eesmärgiks oma seminaritöös käsitletud teemat edasi arendada ning oma lõputööga uurida koolijuhtide arvamusi huvijuhi vajalikkusest koolis.

Käesoleva töö teema on „**Koolijuhtide arvamused huvijuhist kui noore arengu toetajast üldhariduskoolis ühe maakonna kolme kooli näitel**“.

Uurimistöö probleem: Kuidas hindab huvijuhi ametikoha vajalikkust koolijuht ning kas ja millisel määral nähakse huvijuhti kui noore arengu toetajat üldhariduskoolis?

Antud töö **eesmärk** on välja selgitada Rapla maakonna kolme koolijuhi arvamused huvijuhist kui noore arengu toetajast üldhariduskoolides.

Uurimisküsimused:

1. Millisena näeb koolijuht huvijuhi rolli koolikeskkonnas?
2. Milline on koolijuhi arvamus huvijuhist kui noore arengu toetajast?
3. Mida arvab koolijuht huvijuhi vajalikkusest üldhariduskoolis?

Uurimistöö on jaotatud kolmeks suuremaks peatükiks. Esimeses peatükis annan ülevaate koolist kui õpilase arengu toetajast. Annan ka ülevaate õpilastes arendatavatest üldoskustest, huvitegevuse rollist noore arengu toetajana, huvijuhist kui huvitegevuse koordinaatorist ja koolijuhi ülesannetest ja ametiprofiilist üldhariduskoolis. Teises peatükis kirjeldan uurimise metoodikat ning kolmas osa sisaldab intervjuude tulemuste analüüsi.

Oma lõputöö raames lähtun **vajalikkusest**, kui

Töös kasutatavad mõisted:

Üldhariduskoolide all mõistetakse põhikooli ja gümnaasiumeid.

Põhikool on üldhariduskool, mis loob võimalused põhihariduse omandamiseks ja koolikohustuse täitmiseks (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 2 lg 1).

Gümnaasium on põhikoolile järgnev üldhariduskool, mis loob võimalused üldkeskhariduse omandamiseks (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 2 lg 2).

Huviharidus on pikaajaline süsteemne juhendatud tegelemine huvialaga vaba tahte alusel üldhariduse tasemeõppes ja tööst vabal ajal, et omandada süvendatud teadmised ja oskused

valitud huvialal. Huviharidust omandatakse huvikooli seaduse alusel tegutsevas koolis. (Huvitegevuse ja –hariduse kompenseerimise kord § 2 lg 1)

Huvitegevus lühiajaline süstemaatiline juhendatud tegelemine huvialaga vaba tahte alusel üldhariduse tasemeõppes ja tööst vabal ajal, et omandada süvendatud teadmised ja oskused valitud huvialal (Huvitegevuse ja -hariduse kompenseerimise kord § 2 lg 2).

Huvitegevus koolis on koolis toimuv või kooli korraldatud kooli õppekava läbimist toetav või muu õppekavaväline tegevus. Huvitegevuses kasutatakse erinevaid õppevorme ja -meetodeid, sealhulgas ringid ja stuudiod. (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 40 lg 1)

Koolijuht on direktor, kes „vastutab oma pädevuse piires õppe- ja kasvatustegevuse korralduse ja tulemuslikkuse ning muude koolis läbiviidavate tegevuste, kooli üldseisundi ja arengu ning rahaliste vahendite õiguspärase ja otstarbeka kasutamise eest“ (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 71 lg 1).

Noor on seitsme kuni kahekümne kuue aastane füüsiline isik (Noorsootöö seadus § 3 lg 1).

Vajalik selline, keda v. mida läheb vaja, vajaminev, tarvilik (Eesti keele seletav...).

Sõna „vajalik“ kasutan oma töö kontekstis kui huvijuhi kasutegurist õpilasele: Kas huvijuht on vajaminev, vajalik, tarvilik?

1. KOOL ÕPILASE ARENGU TOETAJANA

Suure osa oma päevast veedavad lapsed koolis ning nende vanemad tööl ja sellest tulenevalt on koolil kanda tähtis roll noore arendamisel ja ühiskonna jätkusuutlikkuse säilitamisel.

Omandades koolist antavad pädevused, teadmised ja arusaamad on inimene võimeline otsustama, mida ta tahab tulevikus teha või õppida. Seega on kooli ülesanne toetada iga õppija individuaalset ja sotsiaalset arengut, rakendades õpioskusi, loovust ja ettevõtlikkust arendavat õpikäsitlust.

Kooli ülesanne on luua tingimused nimetatud teadmiste, oskuste, hoiakute kujunemiseks. Tehes seda läbi õppetöö ja ka huvitegevuse.

Õpilastele olulised kasvutegurid on kool ja koolikliima. Tänapäeval ei ole kool ainult õppekeskkond vaid ka kasvukeskkond. Õpilasi ümbritsev õhkkond ja koolikliima on olulised tegurid, mis mõjutavad kooliedu, psühholoogilist heaolu ning nende tulevikuplaane ja ootusi.

Kooli rolli õpilase arengus võib vaadata mitmeti: ühelt poolt läbi kooli õpetusalaste eesmärkide ehk akadeemiliste teadmiste andmise ning teisalt sotsiaalsete oskuste ning enesetundmise arendamise. Siinkohal on oluline, et kool oleks seadnud eesmärgiks noore kui indiviidi arengu ning on valmis seda toetama ja jälgima.

Kooli õpetusalased eesmärgid kehtivad ühtmoodi kõigile õpilastele, kuid eesmärgile viivad teed peavad olema nii laiad, et iga õpilane suudaks etteantud suunas jõuda võimalikult kaugemale (Õppe- ja kasvatustöö...2012, lk 1).

Üha enam on päevakorda tõusnud individuaalse lähenemise suund õppe- ja kasvatustegevustes koolis. Tähelepanu pööratakse sealjuures nii õppesisule kui ka koolikeskkonnas toimivatele suhetele.

Positiivse koolikeskkonna loomise all peetakse silmas õpilase huvide arvestamist nii personaalse identiteediotsingu kui sotsiaalse kuuluvuse tähenduses. Luues koolisündmuse korraldamisse kaasamise läbi nii õpilastele kui õpetajatele uusi suhtlemissituatsioone, luuakse ühtlasi ka

võimalus õppetegevuses varju jäävate isikuomaduste, võimekuse ja oskuste avaldumiseks. (Salumäe 2007, lk 18)

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus on sätestanud kooli ülesanded järgnevalt:

Põhikooli ülesanne

Põhikoolil on nii hariv kui ka kasvatav ülesanne. Põhikool aitab kaasa õpilase kasvamisele loovaks, mitmekülgseks isiksuseks, kes suudab ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides: perekonnas, tööl ja avalikus elus ning valida oma huvide ja võimete kohast õpiteed. (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 4 lg 1)

Põhikooli ülesanne on luua õpilasele eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ja arendav õppekeskkond, mis toetab tema õpihuvi ja õpioskuste, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemisvõime, teadmiste ja tahteliste omaduste arengut, loovat eneseväljendust ning sotsiaalse ja kultuurilise identiteedi kujunemist (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 4 lg 2).

Gümnaasiumi ülesanne

Gümnaasiumil on nii hariv kui ka kasvatav ülesanne. Gümnaasiumi ülesanne on noore ettevalmistamine toimima loova, mitmekülgse, sotsiaalselt küpse, usaldusväärse ning oma eesmärged teadvustava ja saavutada oskava isiksusena erinevates eluvaldkondades: partnerina isiklikus elus, kultuuri kandja ja edendajana, tööturul erinevates ametites ja rollides ning ühiskonna ja looduskeskkonna jätkusuutlikkuse eest vastutava kodanikuna. (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 5 lg 1)

Gümnaasiumis on õpetuse ja kasvatuse põhitaotlus, et õpilased leiaksid endale huvi- ja võimetekohase tegevusvaldkonna, millega siduda oma edasine haridustee. Gümnaasiumi ülesanne on luua tingimused, et õpilased omandaksid teadmised, oskused ja väärtushoiakud, mis võimaldavad jätkata tõrgeteta õpiteed kõrgkoolis või kutseõppeasutuses. (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 5 lg 2)

Põhikooli- ja gümnaasiumi seadus on sõnastanud kooli ülesanded nii, et oleks võimalik luua kooli näol läbi tegevuste ja õpetamiste tingimused noorele toetamiseks nende kujunemist ennast analüüsivaks täisväärtuslikuks inimeseks. Seadusega on antud koolidele suunised kujuneda õpilase tervikliku arengut toetavaks kasvukeskkonnaks.

Seadus küll loob raami, kuid tegelikkuses on otsustamine kohaliku omavalitsuse ja koolijuhhi teha.

Kooli juhtkonnal ja personalil on oluline mõelda ja mõtestada oma tegevust, et millised on koolis toimuva õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid. Kas kool on seadnud esikohale pigem kasvatus või õppimise või on need tasakaalus? Kas oluline on jälgida õpilase arengut või on orienteeritus pigem hindamisel ja tulemustel? Mõtestamisest saab alguse kooli tegevuste planeerimine. Oluline on koolikeskkonnas teada, et kõik tegevused, nii õppeainesisu kui ka huvitegevus koolis, on mõtestatud tegevus- ehk miks midagi tehakse ja millist mõju see noorele inimesele avaldab.

Määravaks saab ka kooli kollektiivi võime olla ühtne meeskond ning tegutseda ühise eesmärgi nimel. Ühtse meeskonnana töötamine kajastub ka kooli atmosfääris ning loob noorele turvalise arengukeskkonna.

Oluline on luua kooli näol positiivne õpikeskkond, milles noor tunneb end turvaliselt ja saab kasutada maksimaalseid võimalusi oma arenguks.

1.1 Õpilases arendatavad üldoskused

Haridus on kasvatamine, kuju andmine, vormimine (Sutrop 2013, lk 16).

Seades koolis õppe- ja kasvatus eesmärke tuleks mõelda, kuidas on võimalik noort maksimaalselt arendada, et ta oleks võimeline elus iseseisvalt hakkama saama.

Koolis arendatavad üldoskused annavad õpilastele vajalikud teadmised ja valmisoleku tegemaks tulevikus olulisi otsuseid.

Artiklis „Õppe- ja kasvatustöö individualiseerimine“ (2012, lk 7) on loetletud olulisemad üldoskused, mis on koondatud kolme oskuste kogumisse:

- 1) **Õppimisoskus** on liitiskus- tähendab suutlikkust oma õppimist ise juhtida, endale korraldusi anda, end instrueerida, kontrollida ja korrigeerida. Ja kõige olulisem – õppimisoskus tähendab suutlikkust leida endas tahtmist, soovi, motivatsiooni õppida. Õpioskuses on võimalik eristada viit osaoskust. (oskus kavandada oma tegevust, oskus leida õppimiseks motivatsiooni, oskus omandada õppematerjali, oskus õpitut meenutada ja kasutada, oskus olla teadlik iseendast kui õppijast).
- 2) **Sotsiaalsed oskused**- inimeste vahelised suhted, nende hoidmine ja loomine. Võime suhelda ja olla vastastikusel kasulikkuses ja abivalmis seoses. Oskus käituda vastavalt inimest ümbritsevale situatsioonile arvestades nii enda kui ka teiste heaolu.

- 3) **Enesekohased oskused**- adekvaatne enesehinnang ja eneseväärikustunne. Koondab enda alla noore enesetundmise ning analüüsi. Noorel inimesel (inimesel üldse) oluliseks üldoskuseks on tunda enda nõrku ning tugevaid külgi, jälgida ja analüüsida end nii õppijana kui ka inimeste vahelistes suhetes. Osata tuua esile oma emotsioone, neid analüüsida, selgitada ning ära tunda. Oskus eesmärgistada oma tegevust. Oma käitumise juhtimine ja analüüsimine ehk siis ka keskkonna poolt loodud reeglite järgimine ning oma käitumise suunamine vastavalt olukorrale ja vajadusele.

Õppimisoskust aitab kujundada pigem õppetöö, kuid sotsiaalseid oskusi ning ka enesekohaste oskuste arendamisele aitab koolikeskkonnas tugevalt kaasa ka huvitegevus läbi esinemiste, erinevate konkursside, huviringide jne. Sotsiaalsete oskuste õigeaegne omandamine toetab nii õpilase akadeemilist edasijõudmist kui ka läbisaamist eakaaslaste ja vanemate inimestega (Õppimine ja õpetamine...2012, lk 13).

Käsikäes füüsilise küpsemise ja kognitiivsete protsesside arenguga toimub koolieas lapse kiire sotsiaalne areng. Kool moodustab laste jaoks olulise sotsiaalsete suhete konteksti, milles on rohkelt uute sotsiaalsete oskuste omandamise ja katsetamise võimalusi, sotsiaalselt keerulisi väljakutseid ning suhteid, mis võivad lapse arengut toetada või hoopis kahjustada. Suur osa laste sotsiaalse kompetentsuse arengust toimub nii-öelda iseenesest, läbi sotsiaalse õppimise ning vahetute kogemuste. (Õppimine ja õpetamine...2012, lk 61)

Sotsiaalse kompetentsuse areng toimub küll nii-öelda iseenesest, kuid koolil on võimalus tekitada selle mõjutamiseks turvaline ja soodne atmosfäär.

Õpilase arengu toetajana on kooli võimuses ja ülesandeks lapse arengut jälgida ja mitmekülgset toetada (Sarv 2008, lk 49).

Arengu jälgimine ja mõõtmine on kirjas ka õpetaja kutsestandardis tööosade loetelus.

Õpetaja töö on toetada õppijate arengut, lähtudes nende tasemest, võimetest ja vajadustest ning arvestades riiklikes õppekavades seatud eesmärkidega (Kutsestandard 2013).

Leian, et antud ülesanne lasub koolikeskkonnas igal töötajal, sealhulgas ka koolijuhil ning huvijuhil. Noorele oluliste arengutingimuste loomisel on oluline lähtuda noore võimetest ja vajadustest ning erinevate tegevuste läbi neid võimeid, teadmisi ja oskuseid arendada nii ainetunnis kui ka läbi huvitegevuse.

1.2 Huvitegevus koolis õpilase arengu toetajana

Huvitegevuse ülesanne on pakkuda noorele võimalust oma loomevõime avastamiseks ja arendamiseks. Aidates nii kaasa noore isiksuse arengule, kes oleks võimeline oma tegevusi eesmärgistama, kavandama ja hindama.

Huvitegevus on koolis toimuv või kooli korraldatud kooli õppekava läbimist toetav või muu õppekavaväline tegevus. Huvitegevuses kasutatakse erinevaid õppevorme ja -meetodeid, sealhulgas ringid ja stuudiod. (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 40 lg 1)

Huvitegevus koolides ja huviharidus huvikoolides tagab meie noorte mitmekülgse arengu (Tiit 2007, lk 5).

Huvitegevust koolis võib vaadelda koolide õpikeskkonna laiendajana ning rikastajana. Osalemine huvitegevuses võib aidata mõjutada positiivselt noore õpimotivatsiooni. Koolikeskkonnas annab huvitegevuse korraldamine õpetajatele võimaluse õpilasi paremini tundma õppida ja seeläbi aidata ka arendada ainepõhist õpet noorega, avastades temas nii tugevaid kui ka arendamist vajavaid külgi.

Tundes siirast huvi laste tegemiste vastu, on õpetajal võimalik saada väärtuslikku teavet, mille abil laste enesehinnangut tõsta ja neid motiveerida. Ka üksteise kooliväliste edusammude tunnustamine ja „tähistamine“ (võit spordivõistlustel, edukas esinimine laulukonkursil jms) ning oma klassiväliste huvialade tutvustamine klassikaaslastele on heaks vahendiks, kuidas ka õppimises nõrgemad õpilased saavad tunda end „eksperdina“. (Õppimine ja õpetamine...2012, lk 101)

Ühiselt tavapärasest õpetööst väljaspool tegutsemine võimaldab luua tingimusi uut laadi suhtluseks õpetaja ja noore vahel. Klassiruumist väljaspool võib noor avada end küljest, millega tunnis silma ei paista. Samuti puudub õpetajal aeg tunni ajal igat õpilast paremini tundma õppida. Siinkohal aitab tunniväline tegevus arendada koostööd kooli, õpilase ja ka kodu vahel ning pakub noorele tuge erinevate probleemide korral.

Huvitegevus koolis aitab rikastada õppekava ning seeläbi anda võimaluse erinevate tasemetega õpilastel kogeda edutunnet ning saavutusi.

Õppekava rikastamiseks saab kasutada ja integreerida õppekavasse kõikvõimalikke aine- ja huviringe, muuseumitunde, näituste ning teaduskeskuste külastamist jms. Tähtis on, et koolil

oleks ülevaade ka mitteformaalhariduslikest programmidest, milles lapsed osalevad. (Õppimine ja õpetamine...2012, lk 183)

Huvitegevus koolis aitab kaasa üldpädevuste arendamisele, nii ütleb ka põhikooli riiklik õppekava:

Üldpädevused on aine- ja valdkonnaülesed pädevused, mis on väga olulised inimeseks ja kodanikuks kasvamisel. Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu, ent ka tunni- ja koolivälises tegevuses ning nende kujunemist jälgitakse ja suunatakse õpetajate ning kooli ja kodu ühistöös. (Põhikooli riiklik õppekava § 4 lg 3)

Samuti on õppekavas märgitud, et üldpädevuste kujundamist jälgitakse ja suunatakse koostöös kooli ja koduga (Põhikooli riiklik õppekava § 4 lg 3). Noore arendamise ja kasvatamise ülesanne ei lasu koolil üksinda.

Õppekavade arendamisega on jõutud arusaamani, et indiviidi ning ühiskonna edukas toimetulek sõltub mitmekesistest pädevustest, mille kujundamisel ei saa toetuda kitsalt õppeainete õpetamisele. Niisuguste pädevuste kujunemist saab soodustada laiemal õppe- ja kasvatustegevuste kaudu. (Reitav 2013, lk 217)

Oluline on koolikeskkonnas õppekavade arendamisele lisaks pakkuda ka noorele huvitegevust, et tagada noore terviklik areng. Õppekavade muutmise kõrval peaks samaväärselt tegelema ka õppetöövälise tegevuse arendamisega.

Artikkel „Õppe- ja kasvatustöö individualiseerimine“(2012) räägib sellest, kuidas koolikeskkonnas tuleb läheneda igale noorele individuaalselt, arvestades noorte erisusi ning samal ajal arendada peamisi üldoskuseid. Siinkohal ei ole tegu vaid õppetöö arendamisega.

Koolikeskkonnas tuleb läbi viia muudatusi huvitegevuse valdkonnas, et tagada noorele areng, mis aitaks tal tulevikus toime tulla isikliku eluga, õppimisega, tööeluga ning annaks julgust ja tahet osaleda aktiivselt ühiskonna elus.

Juurdepääsu tagamine. Klassikaline juurdepääsu- näide seostub ratastooliga. Igapäevaelus võib aga juurdepääsu-teema seostuda ka näiteks õppija arengut toetava huvitegevuse kättesaadavusega. Puudega siin enamasti tegemist pole, küll aga väheste valikutega, õppepäeva korraldusega, transpordiga, õppemaksudega. (Õppe- ja kasvatustöö...2012, lk 4)

Koolikeskkonnas on vajalik tagada noorele arengut toetava huvitegevuse kättesaadavus. Laiendades kooli poolt pakutavate huvitegevuste ja huviringide valikut, kasutades maksimaalselt ära kooli võimekust.

Emotsioonide, tundmuste, väärtuste ja isiksuseomaduste arengu toetamine. On õpilasi, kes vajavad õpikeskkonna teadlikku kujundamist selliselt, et see toetaks adekvaatse enesehinnangu ja eneseväärikustunde ning eneserefleksiooni jt enesekohaste oskuste kujunemist. (Õppe- ja kasvatustöö...2012, lk 4)

Koolikeskkonnas noore emotsioonide, tundmuste, väärtuste ja isikuomaduste arengu toetamiseks on huvitegevus efektiivne vahend. Noor valib end huvitava tegevuse mille läbi on tal võimalus kogeda edutunnet ja positiivseid emotsioone. Huvi- või ringijuhil on läbi huvitegevuse võimalik suunata noort ennast tundma õppima kasutades erinevaid eneserefleksiooni meetodeid. Positiivsete kogemuste läbi tõuseb noores eneseväärikustunne ning enesehinnang. Huvitegevus annab võimaluse edutundeks ja enesehinnangu tõstmiseks na neile noortele, kes õppetöös on madalama andekusega.

Inimeste vahelise kommunikatsiooni tagamine. Keskseks on siin sotsiaalse kompetentsuse kujunemist toetava õpikeskkonna loomine. (Õppe- ja kasvatustöö...2012, lk 4)

Huvitegevusse kaasatud õpilasel on võimalus arendada sotsiaalset kompetentsust viibides klassiruumist väljas ning sageli erinevate kaaslaste keskel. Huvitegevuses võivad olla kaasatud ühel hetkel õpilased erinevate vanusegruppides. Tehes endale meeldivat tegevust väljaspool klassiruumi loob see vaba ning turvalise õhkkonna ning seeläbi võib noor end avada rohkem.

Sisu varieerimine, alternatiivsete tegevuste/rakenduste leidmine. Klassikalised rakendused ei sobi enamasti tagasihoidlike intellektuaalsete võime korral, aga need ei sobi ka kõrge intellektuaalse potentsiaaliga ja selgelt väljendunud huvidega õpilastele. Sobiva sisuni jõudmine nõuab sageli nii õpilase kannatlikkust kui õpetaja pedagoogilist meisterlikkust. (Õppe- ja kasvatustöö...2012, lk 4)

Erineva arengutasemega õpilastel on läbi huvitegevuse võimalik leida oma võimetele vastavaid tegevusi. Seeläbi ühtlustada piire erinevate võimekuse tasemetega õpilaste vahel, soodustades eduelamust ning positiivset enesehinnangut.

Kooli huvitegevusel on oluline roll õppekava toetamisel. See on osa nn noorsootööst koolis, mida enamasti koordineerib kooli huvijuht. (Rannala 2013, lk 158)

1.3 Huvijuht huvitegevuse koordineerijana- roll, vastutus, ülesanded

Huvijuht on üks nendest, kes aitab luua kooli mainet. Huvitegevus on sageli ju kooli maine kujundamise olulisimaid alustalasid. (Tiit 2007, lk 5)

Alates 2013. aasta sügisest ei ole määratud enam koolitöötajate miinimumkoosseisu, mille tulemusena on tekkinud olukord, kus huvijuhi vajalikkuse otsustab koolijuht ja tema palkamise võimalikkuse kohalik omavalitsus.

Hetkel võime seadusest leida määratluse dokumendist „Seletuskiri haridus- ja teadusministri määruse „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ eelnõu juurde“ (2013, lg 2), mille järgi kuulub huvijuht teiste õppeasutuse töötajate hulka, kuhu kuuluvad: huvijuht, pikapäevarühma ja õpilaskodu kasvataja, ringijuht jne. Nende töötajate kvalifikatsiooninõuete kehtestamine on ainult tööandja pädevuses, ehk siis tööandja kehtestab ise antud töötajatele tööks vajaliku haridustaseme ja ettevalmistuse. Antud määrus annab meile teada, et huvijuhi kvalifikatsiooninõuded on koolijuhi otsustada.

Koolinoorsootööd viivad ellu erinevad osapooled, kuid eelkõige koordineerib seda tööd huvijuht. Huvijuhi pädevused sarnanevad noorsootöötaja pädevustega, erinevuseks on vaid töökeskkond. (Noorsootöö õpik 2013, lk 226)

Üheks huvijuhi tööle alust andvaks dokumendiks pean ka noorsootöötaja kutsestandardit. Külli Salumäe (2011, lk 7) on oma artiklis „Kool on noorsootöökõs parim koht!“ toonud ka välja kutsestandardi olulisuse huvijuhi kui koolinoorsootöötaja töös. Salumäe on arvanud, et tõenäoliselt mõlema dokumendiga: noorsootöötaja ja õpetaja kutsestandardiga, kursis olemine aitab saavutada parimaid tulemusi huvijuhi töös.

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit (Kutsestandard 2012).

Huvijuhi pädevuste vaatlemiseks võtan aluseks noorsootöötaja kutsestandardist tulenevad kompetentsid ning kutse-eesitika põhiteesid ja toon välja olulisemad pädevused, mis on ühised huvijuhi tegevusega:

- 1) tagab noortele ligipääsu informatsioonile, mille alusel noor on võimeline tegema teadlikke valikuid noorsootöö tegevustes osalemise suhtes aga ka oma elu suhtes üldiselt;
- 2) tegutseb avatult, selgitades ning põhjendades noorele tegevuste eesmärke ning kasutatavate meetodite valikut ja ning võimaldab noorel anda tagasisidet;
- 3) peab oluliseks iga noore arvamust ja ei alaväärista oma käitumisega ühegi noore arvamust sõltumata noore vanusest, soost, rahvusest, religioonist, võimetest, isikuomadustest ja muudest asjaoludest;
- 4) toetab ja austab noorte õigust teha iseseisvaid otsuseid ja valikuid;
- 5) kaasab noori otsuste tegemisse ja soodustab noorte omavahelist koostööd;
- 6) innustab noori omaalgatusele ning püüdleb kõigi noorte kaasamise poole;
- 7) lähtub oma töömeetodite, tegevuste ja eesmärkide valikul noorte olukorrast, nende huvidest ja vajadustest;
- 8) oma isikliku eeskujuga näitab sallivust erineva taustaga inimeste suhtes,
- 9) teavitab noori nende õigustest ja võimalustest ja kohustustest;
- 10) planeerib oma tööd lühi- ja pikaajaliselt, seades vastavad eesmärgid lähtuvalt noorte vajadustest ja huvidest ning arvestades organisatsiooni tööpõhimõtteid, võimalusi ja vajadusi;
- 11) järgib noorsootöö aluseks olevaid väärtusi, kaasates tegevustesse erinevaid sihtgrupe ning olles ise oma tegevuse ja käitumisega eeskujuks. (Kutsestandard 2012 lk 7; Kutse – eetika noorsootöös)

Huvijuhhi tegevuse eesmärgiks on õpilaste võimete ja huvide väljaselgitamine, analüüs ning selle alusel huvialase tegevuse korraldamine koolis.

Huvijuhhil on võimalus kooli õhkkonda sõbralikumaks muuta. Kui ma toon esile lapse võimekuse, mida õpetajad ei tunne, tekib neil natuke teine pilt: „Aa, ta ei olegi ainult see kaheline!“. Läbi selle võib-olla paraneb see konkreetne õpilase-õpetaja suhe, paraneb suhtlemiskultuur. Üritused teevad meeoleolu rõõmsamaks, õhkkonda saab emotsionaalselt mõjutada. (Salumäe 2007, lk 19)

Huvijuhhi töövaldkond on nii otseselt kui kaudselt seotud õppekava täitmisega koolis (Pedastsaar 2007, lk 29).

Huvijuhi rolli võib määratleda mitmel erineval viisil. Enamasti mõistan huvijuhti kui noorsootöö teostajat üldhariduskoolis. Tänapäevaks on selge, et huvijuhi ametikoht üldhariduskoolides ei ole kohustuslik. Tema tööülesanded ja vajalikkuse otsustab kool ning rahastamise sageli kohalik omavalitsus. Sellest tulenevalt ei ole meil ka ühtset ametikirjeldust huvijuhile.

Uuringus: „Eesti noorsootöötaja, tema pädevused ja koolitusvajadus“ (2010, lk 130;131) on välja toodud huvijuhi jaoks mitmed olulised omadused ja oskused. Üheks olulisemaks oskuseks noorsootöös on vastajate hulgas peetud suhtlemisoskust. Kolmeks kõige olulisemaks noorsootöökohaks vajalikuks oskuseks peeti suhtlemisoskust, meeskonnatöö oskuseid ja kuulamisoskust. Olulisemateks isikuomadusteks olid vastanud huvijuhid hinnanud loomingulisuse ning hoiakuteks tolerantsuse. Sihtrühm, kellega huvijuht oma töös peamiselt kokku puutub, on noored. Sama uuring näitab ka, et enamus huvijuhte hindab oma töö põhisisuks igapäevast tööd noortega. Uuringu tulemustest võib välja lugeda, et olulisemateks tööülesanneteks olid huvijuhid märkinud: ürituste korraldamist, huvitegevuse korraldamist, informatsiooni vahendamist, noorte juhendamist ja suunamist, huviringide juhtimist, pedagoogilist tööd, huvialahariduse korraldamist.

Seminaritöös koostas Rapla maakonna koolide huvijuhtide ametite põhjal huvijuhi ametiülesannete loetelu.

Huvijuht on koolis noorsootöötaja, kelle peamiseks ülesanneteks on (Hulkko 2016, lk 10):

- 1) sündmuste ja ürituste korraldamine;
- 2) õpilasesinduse töö juhendamine;
- 3) õppevälise huvitegevuse planeerimine ja korraldamine koolis ja väljaspool; välissuhtluse organiseerimine/koordineerimine;
- 4) huviringide koordineerimine (sh juhendajate leidmine, järelevalve, ringide ruumide ja inventari korraldamine);
- 5) info vahendamine ja vastutus ajakohase info eest, infostendide haldamine, korraldamine, korrastamine (infovahendus);
- 6) projektide koordineerimine, koostamine, juhtimine nii kohalikul kui ka rahvusvahelisel tasandil;
- 7) kooliruumide kaunistamine;
- 8) koolilehe ja infolehe korraldamine, organiseerimine;
- 9) asendustundide andmine, pikapäevarühma õpetaja;
- 10) aula kasutamise haldamine (plaan);

- 11) õpetajate ja õpilaste vahelise suhtluse vahelüli;
- 12) tegeleb koolis noorteorganisatsioonidega (TORE, skaudid jt.);
- 13) kooli sündmustel fotograaf

Meediaga suhtlemise all mõtlen koolis toimuvate sündmuste kajastamist. Kooli sisulise poolega seotud küsimustes suhtleb meediaga eelkõige kooliesindus ehk direktor või õppealajuhataja. Välissuhtluse alla kuuluvad suhtlemised sõpruskoolidega, noorteorganisatsioonidega ja ka rahvusvahelised suhted erinevate projektide kaudu.

Rapla maakonna huvijuhtide ametijuhenditest saab välja tuua peamised ülesanded, milleks on: õpilaste huvialase töö korraldamine, nõustamine ja juhtimine koolis; õpilasesinduse töö juhendamine, välissuhtluse koordineerimine, huviringide koordineerimine (sh juhendajate leidmine, järelevalve, ringide ruumide ja inventari korraldamine), info vahendamine ja vastutus ajakohase info eest, kooli traditsioonide säilitamine.

Huvijuhi tööülesanded võivad kooliti erineda, kuid põhitegevused on peamiselt samad. Seminaritöö raames läbiviidud küsitluse põhjal arvavad noored, et huvijuhi peamised ülesanded on: erinevate teemapäevade ja sündmuste korraldamine, aktuste ja kontsertide korraldamine, õpilasesinduse töö koordineerimine, infostendi haldamine, kooliruumide korraldamine.

Vastanute arvates on huvijuht koolis vajalik, kuna ta pakub õpilastele mitmekülgseid tegevusi ning erinevaid võimalusi tunnivälise aja sisustamiseks. Mõneti täidab huvijuht koolides ka usaldusisiku rolli ning aitab teha valikuid erinevate huvitegevuste vahel.

1.4 Koolijuhi roll, vastutusala, ülesanded huvitegevuse korraldajana üldhariduskoolis

Koolijuhi roll kooli õhustiku, kultuuri ja heaolutunde loomisel on ainulaadne ja olulisem kui arvata oskame. Toimetulek koolipidaja esindajana koolis, õpetajate esindajana valla- või linnavalitsuses või vanemate koosolekul esitab koolijuhile väga kõrged isiksuslikud ja professionaalsed nõudmised. (Kaseniit 2013, lk 310)

Koolijuht on kooli esindusisik ning kool on koolijuhi nägu. Juht loob kooli välisemaise kui ka sisese atmosfääri. Hea koolijuht on võimeline looma turvalise keskkonna nii personalile kui ka õpilastele.

Kooli juhib direktor. Direktor vastutab oma pädevuse piires õppe- ja kasvatustegevuse korralduse ja tulemuslikkuse ning muude koolis läbiviidavate tegevuste, kooli üldseisundi ja arengu ning rahaliste vahendite õiguspärase ja otstarbeka kasutamise eest. (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 71 lg 1)

Seaduses sätestatud ülesanded direktoril on (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 71 lg 2):

- 1) vastutab kooli arengukava koostamise ja elluviimise eest;
- 2) kehtestab kooli õppekava;
- 3) esindab kooli ja tegutseb kooli nimel ning käsutab kooli eelarvevahendeid käesoleva seaduse ning kooli põhimäärusega antud volituste ulatuses;
- 4) kehtestab kooli palgakorralduse põhimõtted, esitades need enne kehtestamist arvamuse andmiseks õpetajatele ja hoolekogule ning kooskõlastamiseks kooli pidajale;
- 5) sõlmib õpetajate ning teiste töötajatega töölepingud;
- 6) kinnitab kooli pidaja kehtestatud korras koolitöötajate koosseisu;
- 7) teeb kooli pidajale ja hoolekogule ettepaneku suurendada erandjuhul põhikooli õpilaste arvu klassis;
- 8) kehtestab kooli sisehindamise korra;
- 9) kehtestab arenguveestluste korraldamise tingimused ja korra;
- 10) täidab teisi seadusega või seaduse alusel antud õigusaktidega talle pandud ülesandeid.

Eesti koolijuht on võrreldes oma rahvusvaheliste kolleegidega vähem hõlmatud õppekasvatustööd toetavatesse tegevustesse ning vaid 7% koolijuhtidest külastab regulaarselt tunde jälgimise eesmärgil (TALIS-e keskmine näitaja on 49%) (TALIS 2013, lk 38).

Õpilaste toimetulekut koolis mõjutavad mitmed tegurid, mis tulenevad eelkõige koolijuhtkonna ja õpetajate arusaamadest ja käitumistest.

Uuringus „Successful School Leadership“ on mitmete erinevate uuringute põhjal koostatud analüüs koolijuhtkonna mõjust õpilastele. Antud uuringus on öeldud, et: juhtimisel ja juhtkonnal on väga oluline mõju kooli kui organisatsiooni kvaliteedile ja õpilaste õppimisele. (Successful...2006, lk 14)

Koolikultuuri alustala loob koolijuht ning tema suhtumine personali ja õpilastesse. Koolijuhi mõtetest, väärtustest ja suhtumisest saab alguse koolikeskkonna loomine. Oluline näitaja on, kas kooli personal on kui ühes asutuses töötav kollektiiv või ühtne ühise eesmärgi nimel töötav meeskond.

Koolijuhitide võimuses on panustada õpilaste õpitulemuste kasvu koolikliima kujundamise ning õpetajate ja õpetamisprotsessi toetamise kaudu (TALIS 2013, lk 38).

Siinkohal on oluline teada ja koolijuhil teadvustada, et kuidas nad tajuvad oma õpilasi, kooli, koolis toimuvat ja õpetajaid ning millisel määral on koolijuhid seadnud kooli tegevuse eesmärgiks noore, kui indiviidi, arengu toetamise.

Administratiivülesannete kõrval kulub Eesti koolijuhil märkimisväärselt vähem aega õppekava ja õpetamisega seotud tegevustele (17%), õpilastega suhtlemisele (14%), vanematega suhtlemisele (9%) või koostööle kohalike või regiooni ettevõtetega (8%). Võib näha küll teatavat varieerumist riigiti, kuid võib öelda, et enamikus riikides kulub ligi 2/3 koolijuhi ajast administratiivsetele ülesannetele ning õpetamise ja õppekavaga seotud tegevustele (TALIS 2013, lk 45).

Antud statistilistest andmetest võib järeldada, et enamik koolijuhi ajast kulub administratiivülesannete täitmisele, mille arvelt jääb õpilastega ja vanematega suhtlemisele vähem aega.

Koolijuhilt eeldatakse pädevusi, et juhtida inim- ja materiaalseid ressursse, suhtlemist erinevate osapooltega koolis ja väljapool kooli, adekvaatseid ja põhjendatud otsuseid ning tuge õpetajatele ja õpilastele (TALIS 2013, lk 38).

Juhtimise põhiülesanne on organisatsiooni arendamine. Täpsemalt öeldes tähendab juhtimine ühiselt loodud ning kõigi organisatsiooni liikmete poolt aktsepteeritud suundade ja eesmärkide poole pürgimist, tehes juhina kõik võimaliku, et inimesed ühiselt edasi liiguksid. (Successful...2006, lk 11)

Leian, et koolijuhi osalemine õppekava, õppesisu ja ka huvitegevuse korraldamisel on oluline. Oluline roll on koolijuhil ka luua koolisisest meeskonda, kes töötaks ühisel suunal ning kõik tegevused kooli keskkonnas oleks loodud eesmärgiga arendada noort ning luua sidusus nii huvitegevuse kui ka õppetegevuse vahel.

Koolijuhi võimekus on motiveerida eeskätt õpetajaid (sh nendevahelist koostööd ja arengule orienteeritust), aga ka õpilasi (oma kohaloleku ja avatusega) (Hea kooli... 2016, lk 22).

Koolijuhtidel on läbi oma otsuste võimalus avaldada mõju õpetajate tegevusele, suhtumisele ja kooliatsfäärile. Mis omakorda avaldab mõju õpilastele ning nende motivatsioonile.

Olles kokku puutunud mitmete erinevate koolijuhtidega võin kogemuse põhjal öelda, et kool, kus koolijuht on avatud ning võtab osa terve kooli arenguprotsessidest on kooliõhkkond ka noorele turvalisem ning avatum. Noored antud koolis väljendavad end julgemalt ning on erinevates huvitegevustes ja koolivälistes tegevustes aktiivsemad kaasa lööma.

2. ÜLEVAADE UURIMISE METOODIKAST

Uurimistöös on kasutatud kvalitatiivset uurimisviisi, mis annab uurijale võimaluse paremini mõista uuritavate mõttemaailma ning uuritavale võimaluse võimaluse väljendada mõtteid ja ideid (Laherand 2008).

Uurimise eesmärgiks on välja selgitada Rapla maakonna koolijuhtide arvamused huvijuhi vajalikkuse kohta üldhariduskoolides.

Populatsiooniks on Rapla maakonna kolme üldhariduskooli koolijuhid.

Uurimises kasutasin eesmärgipärast valimit, sest see võimaldas uurimisse kaasata isikud, kellel oli uurimistöe eesmärgist lähtuvalt kõige suurem võimalus panustada eesmärgini jõudmisse. Samuti seadsin intervjueeritavate valimisel eesmärgiks koguda andmeid erinevatest koolitüüpidest. Uurimise eesmärgist lähtudes moodustus valim Rapla maakonna üldhariduskoolide juhtidest, kelle poole pöördusin andmete kogumiseks.

Eesmärgipärane valimisse võtmine tähendab seda, et objektid valitakse üldkogumist valimisse mingi sisulise kriteeriumi alusel (Õunapuu 2014, lk 150).

Valimi moodustanud kolme kooli olulisteks tunnusteks oli: kooli asukoht, õpilaste arv ja koolitüüp. Oluline eesmärk oli, et esindatud oleks nii põhikool kui ka gümnaasium ning maakonnas asuv kool, kus on üheks liidetud põhikool ja huvikool. Õpilaste arvult on esindatud suur linnas asuv gümnaasium ning, keskmise suurusega põhikool ning ääremaal asuv põhikool, kus õpib vaid 46 õpilast.

Intervjuudel osalenud koolijuhtide tööstaaž on 5-28 aastat. Ühel koolijuhil on juhi kogemus 5 aastat, teise juhi tööstaaž on 20 aastat ning ta on oma karjääri jooksul olnud koolijuht ühes koolis. Kolmas koolijuht on töötanud samas koolis 28 aastat olles erinevatel ametikohtadel.

Hariduselt on koolijuhid pedagoogilise kõrgharidusega.

Intervjueeritud koolijuhid on alustanud aineõpetaja ja/või klassijuhatajana ning liikunud edasi õppealajuhataja ja seejärel direktori ametikohale. Üks intervjueeritavatest on pidanud ka huvijuhi ametit, täiskohaga. Kaks koolijuhti kolmest annavad ka ainetunde oma koolis.

Uurimisküsimustele vastuste saamiseks viisin läbi poolstruktureeritud intervjuud koolijuhtidega. Intervjuudes osales 3 koolijuhti eri tüüpi koolidest: põhikool, põhikool+huvikool ja gümnaasium.

Intervjuu läbiviimiseks on koostatud küsimused, kasutades nii suletud kui ka avatud küsimusi. Intervjueerimine annab võimaluse vajadusel esitada lisaküsimusi ning uuritavat teemat rohkem avada.

Suletud küsimusi on kahte tüüpi: 1) küsimused, millega kogutakse taustandmeid (nt sugu, vanus või sünniaasta, asulatüüp); 2) küsimused, mis annavad vastajale ette valiku vastuseid, millest ta peab leidma ühe või mitu sobivat. Avatud ehk avatud lõpuga küsimused uuritavale vastusevariante ette ei anna ning tal tuleb vabalt vastata. Avatud küsimusi on samuti kahte tüüpi: 1) küsimused, mis stimuleerivad vastajat midagi kirjeldama või millegi kohta informatsiooni jagama; 2) küsimused, mis stimuleerivad vastajat avaldama oma arvamust ning väljendama hoiakuid, seejuures eeldatakse vastajalt arutelu ja argumentatsiooni. (Õunapuu 2014, lk 162)

Andmete analüüsimiseks kasutasin kvalitatiivset sisuanalüüsi, mis Laheranna (2008) sõnul võimaldab keskenduda teksti sisulisele tähendusele ja sobib eelkõige teksti koondamiseks.

3. TULEMUSTE ANALÜÜS

Intervjuu küsimustik koosnes avatud küsimustest, et anda koolijuhtidele võimalus avaldada oma arvamust ja minule võimaluse intervjuud paremini juhtida. Intervjuude tulemused on liigitatud uurimisküsimustest lähtuvalt ning sama laadsed küsimused on koondatud ühte gruppi.

1. Kooli huvijuhi haridusalane ettevalmistus ja töökoormus

Uurimises kaasatud koolidest on kõigil tööl huvijuht, kelle tööstaaž on 4-10 aastat. Kahes koolis on huvijuht täiskoormusega ning ühes on 0,25 koormusega. Osalise koormusega huvijuhi peamiseks ülesandeks on olla aineõpetaja. Antud koolis oli huvijuht varasemalt tööl täiskoormusega, kuid koormus on muutunud vastavalt õpilaste arvu vähenemisega. Koolijuht peab huvijuhti antud koolis tõeliseks väärtuseks ning on igal sammul kaitsmas huvijuhi ametikoha säilitamist.

Kõik kolm huvijuhti omavad pedagoogilist kõrgharidust. Koolijuhtide arvamuse kohaselt on hea, kui huvijuhil on eelnev pedagoogiline või kasvatusteaduste alane haridus, kuid see ei ole määrav. Ühe koolijuhi sõnul ei ole tema oma viie ametis olnud aasta jooksul kohanud ühtegi huvijuhti, kes oleks huvijuhi eriala lõpetanud.

2. Huvijuhile vajalikud omadused ja oskused ning kriteeriumid, mille järgi koolijuhid huvijuhti otsivad ning tööle võtavad

Huvijuhti otsides peavad kaks koolijuhti kolmest oluliseks inimese isikuomadusi ja väärtushoiakuid. Koolitöötajale kohane kvalifikatsioon ehk kõrgharidus on oluline, kuid ei pea olema ilmtingimata huvijuhi erialane või mõne aineõpetaja erialane. Loetleti võimalusena ka noorsootööalast haridust.

„Kui ma viin läbi intervjuusid, siis ma lähtun väärtustest ehk siis vestlus. Ma vestluse jooksul näen ära milline inimene ta on, kas ta sobib meie meeskonda, mida ta hindab. Loomulikult

paberid küll aga mul ei ole vahet kas ta on pedagoog, aineõpetaja või on ta noorsootöötaja või huvijuhi paberitega. Mind huvitab see mida ta teinud on, mida teha tahaks. Ikka vestlusele rohkem tuginedes.“ (Vastaja 1).

Samuti arvas üks koolijuht, et huvijuhil endal peaks olema huviala mingis valdkonnas ning kasuks tuleb kultuuriline taust. Väiksema kooli puhul, kus huvijuhile täiskohta ei ole pakkuda, võib olulist rolli omada ka kõrval eriala näiteks mõne aine õpetaja.

„Suurtes kohtades ta võibolla jah saab täiskohaga tööd aga väiksemates on see, et eeldatakse, et kõrval peab sul olema midagi muud.“ (Vastaja 2).

Väikestes koolides, kus õpilaste arvud on madalad, on huvijuhile pakkuda vaid osalise koormusega ametikoht. Siin võib oluline olla eelnev klassiõpetaja või aineõpetaja haridus. Seda juhul kui kool on otsimas uut inimest huvijuhina. Võib ka olla, et kõik aineõpetajad on olemas ehk kollektiivi arv on täis. Sellisel juhul võib kool anda huvijuhi ülesanded väiksema koormusega õpetajale.

Huvijuhile vajalikeks omadusteks pidasid kõik kolm koolijuhti koostööd. Huvijuht peab olema võimeline tegema koostööd igapäevaga ning armastama lapsi. Toodi välja ka kolleegide armastamine. Arvan, et see on oluline meeskonna ühtsuse mõttes.

Kaks koolijuhti pidasid oluliseks empaatiavõimet ja kuulamisoskust. Toodi välja ka olulise omadusena stressi- ja konfliktitaluvus ning oskus mõista ja aktsepteerida kui olukorrad ei lähe nii nagu algselt planeeritud. Siinkohal on ka mõeldud seda, et sageli huvijuht tahab anda endast palju rohkem kui õpilased on valmis vastu võtma. Seega peab huvijuhil olema nõ. paksnahk, et leppida olukorraga kus noored tema mõtetega kaasa ei tule või tema korraldatud tegevuses maksimaalselt ei osale ega nendesse ei panusta.

„No kui ma täna vaatan, siis empaatiavõime, sallivus ja kuulamisoskus. Oskus minna selle eale tasandile, aru saada mida see iga räägib, tema eripärad. Võib-olla ka see ma arvan, et eriti sellisel noorel huvijuhil on see, et ta panustab nii palju ja ta saab vähe tagasi lastelt. Ehk siis võibki olla, et ta ise nii innuga kõike teeb ja valmistab ette ja siis osalusprotsent on väike. Selline nagu natuke paksu naha kasvatamine võiks olla juba enne tööle tulekut.“ (Vastaja 1).

Vastaja 3 vastas küsimusele, et millised omadused huvijuhil peaksid olema: „Eks nagu õpetajal ikka – armastab lapsi ja teisi kolleege. Kindlasti empaatiavõime on huvijuhil oluline, et mõista kes need õpilased on kellega ta koostööd teeb ja mis on nende sisemus ja vajadusel ka toetada neid. Koostööoskus on tal vajalik, et see on väga oluline.“

Mõlemad koolijuhid tõid välja olulise oskusena huvijuhil mõista oma sihtrühma, nende sisemust ja omapärasid. Oskus laskuda mõtetes oma sihtrühma tasemele, et neid paremini mõista.

3. Huvijuhi staatus kollektiivis

Kollektiivis kuuluvad huvijuhid kooli juhtkonda ning on koolijuhtide sõnul oluline juhtkonna liige. Koolis, kus on lisaks põhikoolile ka huvikool, kuulub huvijuht nii juhtkonda kui ka laiendatud juhtkogusse.

Koolijuhi selgituse põhjal on võimalik mõista, et laiendatud juhtkogu eesmärk on olla õpetajate esindaja juhtkonnas. See aitab kaasa koolisiseste probleemide lahendamisele ning samuti on koolijuht kursis õpetajate seas toimuvate protsesside ja tekkinud murekohtadega. Laiendatud juhtkogusse kuulub igast kooliastmest üks õpetajate (1.-4. ja 5.-9. klassi) esindaja, direktor ja huvijuht.

„Laiendatud juhtkogu tähendab seda, et meil on esimesest kuni neljanda klassini üks aineõpetaja esindab juhtkonnas õpetajaid ja viiendast üheksandani üks õpetaja. Õpetajad tihtipeale ei taha juhtkonnaliikmele otse kurta, siis nad omavahel ikka kurdavad. Iga aasta augusti kuus valitakse need.“ (Vastaja 1).

4. Mille/kelle jaoks on huvijuht koolis ning kes ja millist kasu saavad sellest, et huvijuht on koolis olemas

Kaks koolijuhti kolmest arvasid, et huvijuht on eelkõige neile endile paremaks käeks. Mõlemad juhid töötavad maapiirkonnas asuvates põhikoolides, kus personali liikmete arv on väike ning puudub ka õppealajuhataja. Sellest tulenevalt on huvijuhil koolikeskkonnas suurem roll koolijuhi abilisena.

Siinkohal tekib küsimus, et milline on siis huvijuhi tegelik töökoormus? Kas 0,25 kohaga töötav huvijuht, kes on tegelikult aineõpetaja, töötab oma koormusele vastavalt kui tema kanda on ka muud koolikorraldusega seotud tegevused. Täpsema järelduse tegemiseks puudub ülevaade kui palju huvijuhil kulub ajaliselt muude koolikorraldustega seotud tegevusteks.

Kolmanda kooli juht arvas, et huvijuht on koolis eelkõige õpilaste jaoks. Huvitegevus on küllaltki kaalukas osa koolitegevusest ning õpilase arengu jaoks on oluline valdkonda koordineerida. Huvijuht läbi huvitegevuse korraldamise toob kasu nii koolile kui ka õpilasele ja

tema arengule. Kool saab kasu läbi selle, et huvitegevus annab koolile esinduskoori ja tantsurühma. Laiemas mõistes rikastab koolis toimuv huvitegevus ka maailma.

„Ma arvan, et see annab õpilasele ja ka koolile juurde. Kui õpilane meil kooli tuleb, on need ainetunnid seal kindlasti aga kui ta saab siit veel midagi juurde. See kindlasti teeb tema ka õnnelikumaks ja rõõmsamaks. Ja kui tal on hea tuju ja rõõmus meel, siis ta õpib ja teeb kõike paremini. Selline headus on ju nakkav. Kui see positiivsus vastastikku on siin ja läheb kodudesse ja mujale laiali, et siis me ju rikastame kogu maailma niiviisi. Mõnes mõttes hakkab ju levima“ (Vastaja 3).

5. Milliseid ülesandeid täidab huvijuht koolis ning kuidas on korraldatud huvitegevus

Peamiste ülesannetena toodi välja: huvitegevuse koordineerimine, ürituste korraldamine, ringide töö koordineerimine ning tööplaani koostamine. Kaks koolijuhti kolmest tõid välja ka õpilasesinduse koordineerimise. Samuti koostab huvijuht rahulolu- ja muud küsitlused koolis, mis on suunatud nii õpilastele kui ka lastevanematele. Koostab küsitluste analüüsi ning kokkuvõtte.

Kõigis kolmes koolis on huvijuhil lisaülesanne ka klassisisesele, olles klassijuhataja või aineõpetaja. Ühes koolis on huvijuhil jaotatud ka õppealajuhataja ülesanded, mille sisuks on ka huvikooli õpetajate töökorraldamine ning logistika.

„Peale seda kui meil õppealajuhataja ametikoht sügisest ära kadus jaotasime me need tööd ka veel omavahel ära. Me leppisime kokku, et kõik mis puudutab huvikooli õpetajaid, nende töökorraldust, logistikat, tundide asendamised ja õpilaste teavitamised, see on kõik tema peal. Õppekava on minu peal.“ (Vastaja 1).

Antud uurimisele eelnevas seminaritöös välja selgitatud õpilaste arvamuste kohaselt huvijuhi ametiülesanded osati kattuvad. Koolijuhid ja ka õpilased on ühtmoodi nimetanud huvijuhi ülesanneteks erinevate ürituste korraldamise ja õpilasesinduse töö koordineerimise. Peamisteks erinevusteks on ülesanded, millest noored ei ole teadlikud näiteks: kooli huvitegevuse aastaplaani koostamine.

Samad ülesanded on loetletud ka huvijuhi ametikirjeldusena seminaritöö teooria osas ning käesoleva töö peatükis 2.

Õpilaste seisukohalt vaadatuna on need peamised ülesanded mille tegemisega huvijuht koolis silma paistab. Muud tegevused, mis on loetletud ka ametijuhendites, ei pruugi õpilastele koolikeskkonnas silma paista. Samuti ei pruugi näiteks õpilasesindusega mitte seotud õpilased teada huvijuhi koordineerimise funktsiooni.

Koolijuhtide puhul aga täheldasin, et kindlat ülesannete loetelu ei osanud nad välja tuua. Ametijuhendid sätestavad põhilise, ehk siis: sündmuste korraldamise, õpilasesinduse juhtimise ja huvitegevuse koordineerimise. Peale selle on aga huvijuhtidel ka mitmeid ülesandeid, mis ei ole otseselt ametijuhendis kirjas, kuid millega nad siiski igapäevaselt tegelevad näiteks väga vastutusrikas ülesanne olla vahendajaks õpilaste ja õpetajate vahelisele suhtlusele.

Koolis koordineerib huvitegevust huvijuht, tehes sügisel aastaplaani ning graafikud. Huvijuhi ülesandeks on ka aastaplaani jälgimine.

Koolis, kus lisaks põhikoolile on ka huvikool, koordineerib huvijuht ka huvikooli tegevust.

6. Kuidas on koolis korraldatud huviringide planeerimine

Huviringide planeerimine toimub koolides samalaadselt. Sügisel kuulutatakse välja võimalus esitada avaldus huviringi korraldamise jaoks. Kõikidel kooli õpetajatel ja ühes koolis ka lastevanematel on võimalus anda oma ideid. Ringijuhid koostavad sooviavalduse ja edastavad selle huvijuhile. Avaldustega tegeleb huvijuht, kes korjab avaldused kokku ning koos juhtkonnaga või vaid koolijuhiga vaadatakse taotlused üle.

„Huviringide põhimõte on see, et neid oleks igale vanuseastmele, erinevatele sugudele, erinevatele andekuse arendamise võimalustele ja kindlasti on teatud kooli prioriteedid, mis on kooli jaoks olulised, et neid toetada.“ (Vastaja 3).

Huviringide tegutsemise osas teeb lõpliku otsuses ühes koolis vaid koolijuht, arvestades sealjuures kooli eelarvet.

Kahes koolis on lõpliku otsuse tegemine koostöös huvijuhiga.

„Kui soovide nimekiri on koos, siis meie huvijuhiga võtame lehe ette ja hakkame neid ringe jagama, et vaatame mis eelmine aasta toimis hästi ja võibolla mõni ei toiminud üldse. Urime miks ei toiminud, et kas siis on mõtet see aasta teha. Kui tuleb uusi mõtteid, siis neid me alati toetame.“ (Vastaja 1).

Teisel juhul on otsustajaks juhtkond kuhu kuulub: koolijuht, õppealajuhataja ja huvijuht ning mõningal korral ka haldusjuht.

„Ringijuhid esitavad taotlused ja need tulevad juhtkonda, kes siis vaatab üle. Kindlasti vaatame, et mis on kooli jaoks prioriteedid või olulisemad kindlasti, mis on ennast õigustanud. Ja et oleks need vanuseastmed, erinevatele väljunditele, erinevad võimed, et kõik ei läheks ühte. Et valikuvõimalust oleks rohkem.“ (Vastaja 3).

Koolijuhid on tugevalt kaasatud huvitegevuse planeerimisse läbi otsuste tegemise. Huvijuht küll kogub taotlused kokku, kuid lõppotsus tehakse siis juhtkonnaga koos. Intervjuude tulemusena saan öelda, et huvitegevuse plaani koostamisel on olulisel kohal tegevuste mõtestamine ja sisupoole vaatamine. Otsused tehakse mõnel pool rohkem lähtuvalt eelarvest, kuid siiski mõeldes, et mida iga tegevus õpilasele juurde annab. Ainult üks koolijuht tõi välja ka kooli väärtused ja nende täitmise läbi huvitegevuse. Oluline on, et huvitegevus toetaks kooli prioriteete ja väärtusi.

7. Kas ja kuidas on huvijuht kaasatud õppekavade arendusse

Kõigis kolmes koolis on huvijuht kaasatud nii õppekava kui ka arengukava arendusse. Selgus, et huvijuhil on arenduses üpriski suur roll. Huvitegevust nähakse õppekava ühe tervikliku osana, mitte kõrvalise tegevusena koolis.

„Kui me räägime ikka sellisest suunatud tegevusest või kasvatus- või arendustegevusest, ikka need kooli sisesed traditsioonilised üritused või sellised huviringid mis ikka suunavad ja arendavad. See on ikkagi lisa ja vahest polegi suurt vahet kas muusikatund või koor. Ma arvan, et kui me räägime tervikult ja inimese arendamisest, siis ikkagi see huvitegevus on meil seetõttu õppekava osa.“ (Vastaja 3).

Koolijuhid leidsid, et huvijuhi oskus näha õppekava tervikuna ja luua sidusust erinevate teemade ja tegevuste vahel on oluliseks väärtuseks õppekava arendusel. Samuti suudab huvijuht tuua uudsust õppekavasse ning anda ideid mille peale aineõpetajad sageli ei tule.

8. Huvijuhi roll koolis

Üks koolijuht arvas, et nende koolis asub huvijuht laste ja õpetajate vahel kui suhtluse vahelüli ning tema ülesandeks on selgitada lastele mõlemapoolset olukorda. Huvijuhi rolliks on koolis

olla oluline lüli suhete loomise ja hoidmise kohapeal. Oluline on huvijuhil ise jääda neutraalsele pinnale ja mitte eelistada üht poolt teisele.

„Minu põhimõtte on see, et koolis peab olema hea õpilasel ja õpetajal ja selles mõttes on huvijuhi roll hästi oluline. Kui huvijuht on selline, kes on populist ja tahab lastele meeldida, siis järelikult ei saa ta läbi hästi õpetajatega. Kui ta on parim sõbranna kõikidele õpetajatele, siis ta ei saa läbi lastega. Ta peab olema seal kahe vahel ja tema ülesanne on selgitada lastele mõlemapoolset olukorda.“ (Vastaja 1).

Samal arvamusel on olnud ka õpilased. Seminaritöö raames küsitlusele vastanud 113st õpilasest vastasid 14, et huvijuhi poole saab pöörduda murega või kui on õpetajatega probleeme. Sellisel juhul on huvijuht õpetaja ja õpilase vahelise suhtluse vahendaja.

Antud olukord võib tuleneda ka sellest, et väikeses koolis sageli puudub täies koosseisus tugisüsteem. Koolis ei ole sageli sotsiaalpedagoogi või psühholoogi kelle poole pöörduda. Sellises olukorras võib sattuda vahendajaks huvijuht, kes on neutraalsel pinnal nii õpetaja kui ka õpilase vaatenurgast.

Teine koolijuht pidas samuti oluliseks rolliks suhtlemist nii õpetajate kui õpilastega. Tuues pigem välja, et huvijuht võtab mõlema poole arvamused ja toob need juhtkonda. Huvijuhi rolliks on pigem olla õpilastele lähemal ja leida üles ka need õpilased kes võib-olla ei ole nii julged aga tahaksid olla kaasatud.

Õpilastele lähedal olekut mainis kolmest koolijuhist kaks. Üks juht tõi näitena välja ka huvijuhi soovi ümber kolida õpetajatele lähemale, kuid see põhjendati ära, miks ta peaks olema pigem noortele lähemal.

„Huvijuht tahtis väga meil siia alla tulla ja ma ei lubanud. Ma ütlesin, et: „Ei, sinu koht on laste juures. Ehk siis seal kolmandal korrusel kus nad näevad sind, sest sina suhtled nendega kõige rohkem. Nemad on sinu kontingent mitte juhtkond.“ Muidugi ta oleks tahtnud siin olla, sest tal oleks olnud võib-olla siin lihtsam. Ta oleks teinud ilmselt rohkem paberitööd kui suhtlemist. Aga noh praegu ta õnneks on rahul.“(Vastaja 1).

„Huvijuhi roll on see, et see on ju ikkagi kasvukeskkond, et läbi nende ürituste mida tehakse pöörata tähelepanu õigetele asjadele. Läbi mõtlema, et kuidas teha, mida teha, kuidas toimub tööjaotus. Olema eeskujuks noorele, et millise mudeli saab õpilane tulevikuks. See on väga vastutusrikas töö.“ (Vastaja 3).

Antud kooli juht vaatas ka huvijuhi rolli laiemalt ning tõi välja, et huvijuhi rolliks on laiemas mõttes ka vaimse- ja sotsiaalse õhkkonna loomine koolis läbi huvitegevuse.

Antud intervjuust tuli välja ka tegevuse mõtestatuse olulisus. Koolijuht toob ise välja, et tuleb mõelda miks ja kuidas teha. Samuti on ka Vastaja 1 toonud välja, et huvitegevuses on oluline mõelda mis on tegevuse väljund.

Kolmanda koolijuhi arvates on huvijuhi roll õpetada ja anda juhiseid noortele, et kuidas mingi asja tegemine või korraldamine käib. Samuti nägi antud koolijuht huvijuhti oma meeskonna liikmena, keda usaldada ja kelle kätte jätta kool, kui juht ise majast väljas viibib.

Tulemused näitavad, et huvijuhi omadustena välja toodud empaatiavõime ja kuulamisoskus on olulised nimetatud rollide täitmiseks. Samuti kinnitavad arvamused taaskord, et huvijuhi panus noore arengule on märkimisväärne ja huvijuhi töö vastutusrikas. Sellest tulenevalt leian, et on ka oluline koolikeskkonda palgatava huvijuhi pädevused ja haridus. Sellest võib oleneda suuresti huvijuhi võime nende rollidega hakkama saada.

9. Huvijuhi vajalikkus ja huvitegevuse mõju õpilasele arengule.

Huvijuhi vajalikkust nähakse huvitegevuse koordineerimises ja erinevate valikute võimaldamises noortele. Selle läbi toetab huvijuht ka noore terviklikku arengut ning aitab kujundada noorel üldpädevusi.

Küsimusele „Kuidas mõjutab huvitegevus noore arengut?“ toodi eelkõige välja sotsiaalsete oskuste arendamist. Sotsiaalseid ja suhtlemisoskusi mainisid kõik kolm koolijuhti.

Koolijuhtide arvamusel aitab koolis toimuv huvitegevus noortel olla kaasatud ning aktiivne. Vähendades seeläbi noorte passiivsust ja sõltuvust nutimaailmast.

Vastaja 2 tõi ka välja, et oma koolis peavad nad silma peal õpilaste nutimaailma sõltuvusel ning panevad rohkem rõhku nendele noortele kellel see sõltuvus on süvenenum.

„Ma arvan, et me sellega tõmbame neid ikkagi sellest pisutki eemale sellest nutielust. Et natukenegi sellest välja ja on lapsi kes on hästi sõltuvad sellest, et neidki eemale saada. Me ikka teame ka kes need on ja nendele me veel eriti pöörame tähelepanu, et tirime igale poole kaasa.“
(Vastaja 2).

Huvitegevuses näevad nad võimalust noorte kaasamiseks aktiivsesse tegevusse. Selline tegutsemine näitab, et kool on keskendunud õpilastele kui indiviididele ning märkab ka probleemseid kohti ja püüab leida lahendusi.

Antud küsimuses on määravaks teguriks kindlasti ka kooli suurus. Koolis, kus õpib 46 õpilast on lihtsam jälgida ja märgata igat õpilist põhjalikumalt, kui koolis kus on ligi 600 õpilast.

Vastaja 3 arvates on huvitegevus oluline valdkond, kuna see on üks võimalus noorel inimesel oma annete avastamiseks ja arendamiseks. Toetab oskusi koostööks ja organiseerimiseks ning arendab oskusi mis on tulevikus vajalikud igal erialal.

Vastaja 2 arvates on huvitegevus noore arengule oluline kuna see kasvatab ja arendab sama palju, või rohkemgi, kui õppetöö.

Mõneti on näha seost ka õpilaste arvamusega, kelle arvates on huvijuht koolis vajalik, kuna ta pakub neile mitmekülgseid tegevusi ning erinevaid võimalusi tunnivälise aja sisustamiseks. Huvijuht täidab koolides ka usaldusisiku rolli ning aitab teha valikuid erinevate huvitegevuste vahel.

Usaldusisiku rolli tõi välja ka üks koolijuhtidest. Arvates, et isegi kui koolis on psühholoog või sotsiaalpedagoog võib mõneti olla noorel lihtsam pöörduda huvijuhi poole, kes võib aidata probleemidega või tõsta ja mõjutada noore enesehinnangut.

„Mingil määral on huvijuht ka natuke nagu psühholoog. On küll koolis psühholoog ja sotsiaalpedagoog aga mingil määral ikkagi õpilased saavad tuge või rääkida või kasvõi oma enesehinnangut kuidagi hoida või tõsta või mõjutada.“ (Vastaja 3).

Kahe uurimise tulemusena võib öelda, et huvijuht on oluline panus noore arengule. Ühtlasi panustab huvijuht suuresti ka põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest tulenevate ülesannete täitmise ja õppekavas sätestatud üldpädevuste kujundamisse. Aidates kaasa noore sotsiaalse identiteedi ja suhtluse kujundamisele ning olla abiks huvi- ja võimetekohase tegevusvaldkonna leidmisel, millega siduda oma edasine elutee.

Intervjuu tulemusena saan ka järeldada, et Vastaja 3 näeb huvitegevuse mõju noorele laiemalt ning vestluses kajastus vastaja uskumus, et huvitegevus ei ole eraldiseisev koolis toimuv tegevus vaid on suur osa õppekavast. Samuti rõhutas Vastaja 3 korduvalt noore terviklikule arengule ning huvijuhi ja kooli panusesse selles.

10. Huvitegevus koolis: võimalused, arvestamine õpilaste soovide ja vajadustega

Kõigis kolmes koolis on valikus traditsioonilised huvitegevused: laulukoor, tantsimine, sport, näitering. Valikus on vastavalt koolidele ka erinevaid muid tegevusi: klaasimaal, kandlering, lavaline võitluskunst kokandus, kitarriõpe, rühmvõimlemine, robotika jpm.

Huviringid koolides on õpilasele tasuta. Mõnes ringis võidakse võtta tasusid vastavalt vajadusele, näiteks keraamikastuudio korjab minimaalset rahasummat savi toomise eest. Huvikoolis on õpilastele kehtestatud kuumaksuline õppemaks.

Kõigi kolme kooli puhul on kuulda võetud ka õpilaste arvamusi. Täide saab siiski soove viia vaid kooli võimaluste piires. Koostatud on erinevaid küsitlusi mille kaudu uuritakse laste ideid ning pakkumisi huvitegevuse osas. Samuti võetakse kuulda ka neid noori, kes ise mingi sooviga huvijuhi või koolijuhi poole pöörduvad. Kui koolil endal võimalused puuduvad, siis aitavad leida lahenduse. Õpilaste arvamusi on ühes koolis võetud arvesse nii huvitegevuse kui ka valikainete kujundamisel.

„Näiteks tantsuga oli niimoodi et tüdrukud väga ise tahtsid, huvijuht otsis tantsuringi juhendaja välja.“ (Vastaja 1).

„Kui noored tulevad ise välja mingi ideega ja kui see on vajalik ja kas ta kannab neid meie kooli väärtusi või üldse väärtusi, et siis maksab seda toetada tõesti. Siis kindlasti on motivatsioon veel käia ja olla palju suurem. Näiteks kasvõi see 7.-9. klass rahvatantsijaid, et nemad tulid ise, et aga vot meie tahame ka teha.“ (Vastaja 3).

Küsitlusi koostavad koolid ka lapsevanematele. Kooli poolt korraldataval rahuloluküsitlusel on sees küsimus ka huvitegevuse kohta. Vanematel on võimalus anda oma hinnang ning arvamus ja ühtlasi esitada ka soove uuteks võimalusteks. Ühes koolis on ette tulnud ka olukordi, kus lapsevanem ise soovib läbi viia mõnda huviringi. Sellised ringid aga tavaliselt pikalt kestma ei jää.

„Või pakub mõni lapsevanem isegi, et võiks juhendada. Aga noh vahel vajub ka ära, et siis tulevad lapsevanemal jälle muud asjad vahele ja oma töö hakkab ka segama.“ (Vastaja 2).

11. Kas ja miks on huvijuht koolikeskkonnas vajalik

Koolijuhtide vastustest võis välja lugeda erinevaid mõtteid huvijuhi vajalikkusele. Oli neid kes mõtlesid, et peamine on, et tegevused oleks tehtud ja huvitegevus koordineeritud ja ka neid kes arvasid, et just huvijuhi olemasolu koolikeskkonnas on oluline.

„Tema peab koordineerima ja korraldama, et noh selles mõttes on ta ikka üks vajalik inimene. Ja siis kui ma mõtlen, et kui teda ei oleks, huvitav, ei lähe läbi!“ (Vastaja 1).

„Kui huvitegevused toimivad ja huvijuht neid suunab ja kõik liigub õiges suunas, siis on oluline jah. Aga vist on olulisem see, et need asjad kõik olemas oleksid.“ (Vastaja 3).

Vastaja 3 väljendas end mitmel korral viisil, et tema jaoks on oluline huvitegevus. Koolis peab olema korraldatud huvitegevus kuna see on suur osa õppekavast ja noore arengust. Siinkohal ei ole oluline, kas seda koordineerib huvijuht või mingil muul ametikohal olev isik.

Vastaja 2 on intervjuus välja toonud, et huvijuht on koolis oluline väärtus. Ta leiab, et huvijuht on oluline ka laste jaoks, et oleks keegi kes koordineerib ja mõtleb välja erinevaid tegevusi. Vestluse käigus tuli ka välja tõdemine, et nii intervjueri kui ka koolijuhi arvates peaks huvijuht olema tagatud koht koolis ja kuuluma põhikoosseisu. Eriti maapiirkonnas, kus lastel on vähem võimalusi.

„Pakkuda lastele tegevust ka peale õppetöö, sest kool on ju ikkagi õppe- ja kasvatusasutus. Selles suhtes hästi oluline, et huvijuht peab olema. Teisiti ei olekski võimalik.“ (Vastaja 2).

Antud kooli puhul on koolijuhi arvamus näha ka faktis, et vaatamata madalale õpilaste arvule ning kitsale eelarvele on huvijuhi koht siiski säilitatud ning püütakse jätkuvalt leida lahendusi selle ametikoha rohkemaks tasustamiseks. Antud piirkonnas on huvijuht ka kui kohaliku elu edendaja ning samuti on ka vallaametnikud koolijuhi sõnul seda meelt, et koht peab koolis olema. Samuti püütakse igal sammul huvijuhil palgalisa leida.

12. Mis oleks koolis teisiti kui huvijuhti ei oleks

Peamise muutusena tõid koolijuhid välja töökorralduse. Antud küsimuses näeb ka erinevust tulenevalt koolitüübist ja asukohast. Väikeses maakoolis, kus personali napib, on huvijuhil suurem olulisus ning tema puudumisel jäävad tegevused ära või toimivad vähesel määral.

Nii tõigi välja põhikool + huvikooli juht, et huvijuhi puudumisel oleks koolis peamiselt vaid akadeemilised aktused. Huviringid saaksid ka korraldatud, kuid tunnivälised muud üritused jääksid ära.

„Huvijuht teeb õppeaasta süsteemselt, mõtleb süsteemselt terve õppeaasta läbi. Kui seda huvijuhti ei ole, siis me võime küll traditsiooniliste ürituste kava niimoodi linnukeste pärast ära teha aga ma arvan, et ei suuda mina ning ei suuda ka ühelegi õpetajale panna seda kohustust terveks aastaks peale.“ (Vastaja 1).

Suures gümnaasiumis on lihtsam huvijuhi ülesandeid ümber jaotada, sest personali liikmete arv on suurem. Samuti on suurem õpilaste arv ja koolijuhil on lihtsam põhjendada lisatööjõudu, kas siis huvijuhi või muu personali näol. Nii ongi Vastaja 3 toonud välja olulisuse pigem selles, et oleks keegi kes koordineerib huvitegevust.

„Kui nüüd oletame ei ole huvijuhti, siis peaks see valdkond ikka saama toimida aga siis ongi ta just nimelt mingi all-astmejuht või keegi koordinaator. Või kellegi lisäülesanne on selline suunamine. Ideaalis muidugi kahtlemata on see hea, kui on keegi eraldi inimene, kes kogu seda valdkonda suudab ohjata, arendada ja suunata.“ (Vastaja 3).

Õpilased on samale küsimusele vastanud erinevalt. 62 õpilast 113st arvas, et huvijuhi puudumisel kannataks koolikeskkonnas tunniväliste tegevuste korraldamine. Märkides, et sellisel juhul tegevuste arv väheneks. Kolmel korral toodi välja ka arvamus, et sellisel juhul koolis õpilasesindust ei oleks. Samuti tundsid õpilased hirmu, et huvijuhi puudumise korral lasuks tegevuste korraldamine õpilastele ning seeläbi tõuseks kohustuste koormus. Arvan, et seda ma täielikult negatiivseks ei pea, sest sellisel juhul areneks noortes veelgi enam organiseerimisvõime ja omaalgatus. Siiski vajaksid noored tegevuste korraldamisel juhendamist ja õpetamist, et protsessist ka noore arengule suuremat kasu oleks.

Nii koolijuhid kui ka õpilased tõid välja tegevuspõhised probleemkohad ning samuti enda töökoormuse tõusu.

Üks koolijuht, Vastaja 3, oli kindlal veendumusel, et koolis huvitegevus ei kannataks vaid peaks olema ümberorganiseeritud. Sama koolijuht hindas kõrgelt ka õpilasesinduse rolli koolis öeldes, et õpilasesindus on kui kooli üks juhtorganitest. Samuti arvas ta, et huvijuhi puudumise korral oleks võimalus erinevaid tegevusi teha ka läbi õpilasesinduse.

Koolijuhtide puhul täheldan, et peamine murekoht huvijuhtide puudumisel on seotud tööülesannetega. Kui kõigi kolme vastajaga oli intervjuu käigus märgata, et nad tajuvad huvijuhi

ja huvitegevuse olulisust noore arengule, siis viimases küsimuses huvijuhi puudumise teemal ei toodud seda aspekti välja. Selles küsimuses ei olnud ükski koolijuht arvamusel, et noorte arengule võiks mõjuda huvijuhi puudumine vaid tunti pigem muret enda töökoormuse suurenemise üle.

Intervjuude põhjal võib järeldada, et huvijuhi ametikoht koolikeskkonnas on mõningal määral ebakindlal positsioonil. Ametikoha olemasolu sõltub koolijuhi nägemusest huvijuhi vajalikkusele ning kohaliku omavalitsuse võimekusest. Koolides, kus huvijuhti kui isikut väärtustatakse, töötab ka koolijuht koostöös kohaliku omavalitsusega selle nimel, et ametikoht säiliks. Samuti on näha, et koolides kus väärtuseks on rohkem tegevused kui isik, on huvijuhi ametikoht ebakindlam ning vajadusel on koolijuht valmis ülesanded ümber organiseerima.

Seminaritöö ja lõputöö raames koostatud uurimise tulemuste põhjal paistab, et huvijuhi ametikoht on saanud vähe kajastust ka koolide siseselt. Koolijuhid ning noored sageli ei tea miks ja kelle jaoks siiski on huvijuht koolikeskkonnas ja milline on tema potentsiaalne väärtus nii kooli kui ka noore arengule. Eriti võib selline olukord tekkida suures koolis, kus teatud huvitegevusega seotud ülesandeid täidavad mõneti ka aineõpetajad või klassijuhatajad. Näiteks on ühes uuritud koolis algklasside tegevused suuresti klassijuhatajate kanda. Sellest tulenevalt ei puutu õpilased kokku huvijuhiga ning teadlikkus tema tööst võib puududa või olla madal.

Leian, et antud olukorda annab parandada teavitustöö tulemusena. Sageli räägitakse maakonnas noorsootöötajatest ja mitmetest muudest spetsialistidest, kuid maakonna põhiselt huvijuhte ei tunnustata ega pöörata neile ka eraldi tähelepanu. Siiski on nad koolis oluline personali liige kellel on suur panus laste arengule. Mõneti võib huvijuht teha ka rohkem oma kodupiirkonna jaoks laiemalt kui ainult koolikeskkonnas.

Arvan, et huvijuhtidele peaks olema maakonnapõhiselt ainesektsioonid või korralised kohtumised. Võimalused kuidas huvijuhti tunnustada ja anda neile võimalus omavahel kogemuste jagamiseks. Seeläbi ka tutvustada laiemale kogukonnale huvijuhi ametit ning tõsta teadlikkust huvijuhi olulisusest koolikeskkonnas.

Maakonnas tegutsevate huvijuhtide kooskäimise vajaduse tõi välja ka üks koolijuhtidest.

„Huvijuhi vaimse pinge maandamine. Just selle pärast eriti kui huvijuht on selline, et poeb nahast välja, siis ta ühel hetkel väsib ära ja meie huvijuht on täna väsinud. Mõtlen seda kogu aeg, et minu ajal olid huvijuhtide suvepäevad, see oli väga kihvt aeg. Näen oma inimesi, siis saad aru, et teistel on ka samad mured ja ma polegi ainuke. Tegelikult see nagu langetab vaimset

pinget. See on see mis oleks vaja huvijuhile ka. Hetkel ma tunnen lihtsalt, et minu huvijuhil oleks seda vaja. Saavad kokku, räägivad oma tööst kuidas, mida korraldada võibolla teistmoodi. Kogemuste jagamine on nii oluline tegelikult.“ (Vastaja 1).

Maakonnas on püütud käivitada huvijuhtide ühist regulaarset kooskäimist, kuid eestvedaja puudumisel on see jäänud tahaplaanile. Tulenevalt maakonnas puuduvast ajaressursiga inimesest, kes huvijuhte koondab. Huvijuhtide tunnustamine aitaks maakonnas töötavaid huvijuhte motiveerida ning anda uut energiat tööks noortega.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö teema on „**Koolijuhtide arvamused huvijuhist kui noore arengu toetajast üldhariduskoolis ühe maakonna kolme kooli näitel**“. Antud töö eesmärgiks on välja selgitada Rapla maakonna kolme koolijuhi arvamused huvijuhist kui noore arengu toetajast üldhariduskoolis.

Andmete kogumiseks intervjuerisin Rapla maakonna kolme koolijuhti, kes juhivad eri tüüpe koole ning kellel on koolis tööl huvijuht täis- või osalise koormusega. Eri tüüpi koolide all mõtlen: põhikool, gümnaasium ja põhikool+huvikool.

Kõikidele uurimisküsimustele on intervjuude käigus saadud vastused. Kõigis kolmes koolis on tööl huvijuhid, kes täidavad peamiselt samalaadseid ülesandeid. Peamisteks ülesanneteks huvijuhil loetlesid koolijuhid: huvitegevuse koordineerimine, ürituste korraldamine, aastaplaani koostamine ja õpilasesinduse töö koordineerimise.

Kahes koolis on oluliseks teguriks ka see, et puudub õppealajuhataja ning huvijuhil on sellest tulenevalt ka mõningad õppealajuhataja ülesanded.

Peamiselt näevad koolijuhid huvijuhi rolli koolikeskkonnas kui lüli suhete loomisel ja hoidmisel õpetajate, õpilaste ja ka juhtkonna vahel. Samuti arvavad koolijuhid, et huvijuhi roll on olla õpilasele lähedal ja seeläbi tunda oma sihtrühma ja nende eripärasid. Toodi välja ka mõte, et laiemas pildis on huvijuht koolikeskkonnas vaimse- ja sotsiaalse õhkkonna looja.

Kõik kolm koolijuhti näevad, et huvijuht on koolis vajalik ametikoht. Mitmeti on ta kasulik koolijuhile olles kahe koolijuhi arvates justkui juhi parem käsi. Selline aramus on mõlemal põhikooli direktoril, kellel puudub koolis õppealajuhataja ametikoht. Tulenevalt väikesest koolist ja vähesest personali arvust on huvijuhi väärtus koolijuhi arvates suurem.

Kolmas juht näeb, et ideaalis on hea kui koolis on huvijuht, kuid siiski on olulisem, et huvitegevuse valdkond on koordineeritud ja toimiv. Siinkohal ei mängi rolli, kas selle ülesande täidab huvijuht või mõne muu nimetusega ametikoht. Samuti arvas antud kooli juht, et suures koolis on inimesi rohkem, kes ülesannetega hakkama saaksid ka siis, kui huvijuht puudub. Ühe võimalusena tõi ka välja, et huvijuhi puudumisel võib koolis mitmeid sündmuseid korraldada ka õpilasesindus, kes siiski vajab ka omakorda juhendamist.

Huvitegevus koolides on korraldatud sarnastel meetoditel. Huviringide käivitamiseks esitavad soovijad sügisel avalduse huvijuhile. Koolijuht koostöös huvijuhiga valib laekunud avalduste alusel ringid ning koostavad aastaplaani. Ühes koolis tegeleb selle otsustamisega juhtkond ning ühes koolis teeb lõppotsuse koolijuht üksinda.

Huvitegevust valides peetakse eelkõige silmas, et tegevusi oleks igale vanusele ja arengutasemele. Oluline on ka võimaluse andmine neile noortele, kes mõnes valdkonnas ei ole andekad, kuid on siiski avaldanud soovi seda tegevust viljeleda.

Uurimistulemuste analüüsist võib järeldada, et huvijuht on koolis vajalik spetsialist, kes mängib olulist rolli noore arengus. Läbi huvitegevuse aitab arendada noores sotsiaalseid oskuseid ning kujundada põhikooli- ja gümnaasiumiseasudes sätestatud üldpädevusi. Siiski sõltub tema ametikoht koolijuhi nägemusest huvijuhi vajalikkusele ja kohaliku omavalitsuse võimalustest.

Käesolevat uurimistöö tulemuste abil on võimalik näidata huvijuhi rolli koolikeskkonnas kui see peaks osutama vajalikuks näiteks kohaliku omavalitsuse tasandil. Samuti on uurimistöö tulemusena võimalik saada ülevaade huvijuhi tegevustest ja tähtsusest noore arengule.

KASUTATUD ALLIKAD

Day, C., Harris, A., Hopkins, D., Leithwood, K. & Sammons, P. 2006. *Successful school leadership. What it is and how it influences pupil learning*. Research report. University of Nottingham.

Eesti keele seletav sõnaraamat. <http://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=vajalik&F=M>. (23.05.2016).

Eesti noorsootõtaja, tema pädevused ja koolitusvajadused. 2010. Tartu Ülikooli sotsioloogia ja sotsiaalpoliitika instituut. http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/41048/Noored_Noorsootoo.pdf?sequence=1&isAllowed=y. (20.05.2016).

Hulkko, N. 2016. *9. klasside õpilaste arvamused kooli huvijuhi vajalikkuse kohta üldhariduskoolides ühe maakonna näitel*. TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia. [Seminaritöö]. Viljandi.

Huvitegevuse ja -hariduse kompenseerimise kord. RT IV, 04.04.2014, 78. <https://www.riigiteataja.ee/akt/404042014078?leiaKehtiv>. (20.05.2016).

Kall, K., Loogmaa, K., Übius, Ü. & Ümarik, M. 2013. *Rahvusvaheline vaade õpetamisele ja õppimisele. OECD rahvusvahelise õpetamise ja õppimise uuringu TALIS 2013 tulemused*. https://www.hm.ee/sites/default/files/talis2013_eesti_raport.pdf. (20.05.2016).

Kaseniit, A. 2013. *Koolijuhi roll heas koolis ja koostöös koolipidajaga. Väärtuspõhine kool. Eesti ja maailma kogemus*. Tartu: Eesti Keele Sihtasutus.

Kikas, E. 2010. *Õppimine ja õpetamine esimeses ja teises kooliastmes*. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

<http://kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10452095/lisad/10452096>. (23.05.2016).

Kõnnussaar, T., Sutrop, M. & Toming, H. 2016. *Hea kooli käsiraamat*. Tartu Ülikooli eetikakeskus.

Laherand, M.L. 2008. *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn.

Noorsootöö seadus. RT I, 30.12.2015, 33. <https://www.riigiteataja.ee/akt/130122015033>. (20.05.2016).

Noorsootöötaja tase 6. Kutsestandard. 2012. <http://kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10452122/pdf/noorsootootaja-tase-6.4.et.pdf>. (20.05.2016).

Pedastsaar, T. 2007. *Huvijuhi töövaldkonnad koolis*. Huvijuht koolikultuuri kujundavas võrgustikus. TÜ VKA.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus. RT I, 31.12.2015, 15. <https://www.riigiteataja.ee/akt/131122015015>. (20.05.2016).

Rannala, I.E. 2013. *Noorsootöö kohalikus omavalitsuses*. Noorsootöö õpik. Toim Valge, M. Sihtasutuse Archimedes Euroopa Noored Eesti büroo. Ecoprint.

Reitav, U. 2013. *Noorsootöö koolis*. Noorsootöö õpik. Toim Valge, M. Sihtasutuse Archimedes Euroopa Noored Eesti büroo. Ecoprint.

Salumäe, K. 2007. *Mida mõistame koolikultuurina?*. Huvijuht koolikultuuri kujundavas võrgustikus. TÜ VKA.

Salumäe, K. 2011. *Kool on noorsootööks parim koht!*. Mihus, nr 8, lk 7.

Sarv, E.S. 2008. *Õpetaja ja kool õpilase arengu toetajana. Õpetaja enesest ja koolist*. Tallinn: Tallinna Ülikooli kirjastus.

Seletuskiri haridus- ja teadusministri määruse „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ eelnõu juurde. 2013.
<http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=12376>. (20.05.2016).

Sutrop, M. 2013. *Otsides väärtuspõhise kooli võtit- Eesti kogemus.* Väärtuspõhine kool. Eesti ja maailma kogemus. Tartu: Eesti Keele Sihtasutus.

Tiit, T. 2007. *Huvijuht- kes ja milleks?.* Huvijuht koolikultuuri kujundavas võrgustikus. TÜ VKA.

Vernik-Tuubel, E.M. 2012. *Õppe- ja kasvatustöö individualiseerimine.*
<http://www.innove.ee/UserFiles/Muu%20kodukeelega/Õppe-%20ja%20kasvatustöö%20individualiseerimine.pdf>. (22.05.2016).

Õpetaja tase 6. Kutsestandard. 2013.
<http://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10494424/pdf/opetaja-tase-6.1.et.pdf>. (20.05.2016).

Õunapuu, L. 2014. *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes.*
https://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf?sequence=1, (11.01.2016).

LISAD

Lisa 1 Vestluse kavand

Teema: Koolijuhtide arvamused huvijuhist kui noore arengu toetajast üldhariduskoolis

Intervjueeritava andmed:

Sugu:

Haridustase/ õpitud eriala:

Koolitüüp:

Õpilaste arv koolis:

Tööstaaž koolijuhina:

Vestluse koht:

Aeg:

Eesmärk: välja selgitada Rapla maakonna kolme koolijuhi arvamused huvijuhist kui noore arengu toetajast üldhariduskoolides.

Taustaküsimused

Kas koolis on huvijuht?

Milliste kriteeriumite alusel on huvijuhti otsitud ning tööle võetud?

Millised omadused ja oskused on teie arvates huvijuhile vajalikud?

Milline on teie huvijuhi ettevalmistus?

Kui suur on huvijuhi töökoormus koolis?

1. Uurimisküsimus

Millisena näeb koolijuht huvijuhi rolli koolikeskkonnas?

1 Teemaatiline plokk

Milline on huvijuhi staatus kollektiivis?

Mille/kelle jaoks on huvijuht koolis ning kes ja millist kasu saavad sellest?

Milliseid ülesandeid täidab huvijuht teie koolis?

Kuidas on koolis korraldatud huviringide planeerimine?

Kas ja kuidas on huvijuht kaasatud õppekavade arendusse?

Milline on huvijuhi roll teie koolis?

2. Uurimisküsimus

Milline on koolijuhi arvamus huvijuhist kui noore arengu toetajast?

2 Temaatile plokki

Kas ja millisena näete huvijuhi vajalikkust õpilasele?

Kas ja kuidas mõjutab huvitegevus noore arengut?

Millised on õpilaste võimalused huvitegevuseks teie koolis ning mil määral arvestate planeerimisel õpilaste soovide ja vajadustega?

3. Uurimisküsimus

Mida arvab koolijuht huvijuhi vajalikkusest üldhariduskoolis?

3 Temaatile plokki

Kas ja miks on teie arvates huvijuht koolikeskkonnas vajalik?

Mis oleks teisiti, kui teie koolis huvijuhti ei oleks?

Intervjuu lõpetamine

Kas te soovite antud teemal veel midagi lisada?

Täna veel kord Teie panuse eest!

SUMMARY

Title of the Paper:

“Opinions on the leisure-time managers as the supporters of young people's development at a General Education Institution on the example of three schools of a certain county”

The aim of the following paper is to give insight about the opinions of general education institution principals on the impact of leisure-time managers as the supporters of young people's development in three schools in one certain county.

An interview was carried out as a research tool and principals of three different schools were interviewed with the aim of gathering reliable information in order to get the most out of this research. Different kinds of schools; such as primary school, gymnasium and a primary school that has music school as one part of the organization were chosen to carry out the interviews.

All three schools have their leisure-time managers whose main tasks are almost all the same. Main leisure-time manager tasks, according to the principals' point of view, are coordinating leisure-time activities in school, organizing events and activities, creating a yearly leisure-time activity plan and coordinating the work of the Student Council.

From the interviewed schools, two didn't have any “head teacher”, which means that the leisure-time manager is also asked to fill some of the tasks of that position as well.

Main role of the leisure-time manager, according to the principals' point of view, is to be the connection which functions as a bridge in between the relations of students, teachers and school board. They also think that leisure-time manager's role is to be near the students and to know the target group and its traits of character. It is also said that in wider spectrum, the leisure-time manager at school is “the” creator of spiritual and social environment.

All three principals think that the leisure-time managers are vitally needed specialists in schools. In many ways, the leisure-time managers can be the “right hand” of the school principals. The

two principals, who work in the small primary schools and don't have any head teachers, are in favor of that opinion as well. This shows that according to the size of the school and the position availabilities in the schools, leisure-time managers' importance may vary. In smaller schools, the leisure-time managers might be more appreciated than in bigger schools with a full capacity.

The third principal, on the other hand, thinks that ideally it is good to have a leisure-time manager in school, but the fulfillment of the tasks and the coordination of the school are of bigger importance. Same principal also thought that in bigger schools, there are other teachers from different positions who can take the responsibility of filling leisure-time tasks. This principal also mentioned that as an option, the tasks could be fulfilled by the Student Council, but they would need guidance in the process, which means they will need a leisure-time manager.

Leisure-time in school system is coordinated in similar ways. To start a leisure-time activity, the teachers fill an application form in the beginning of the school year. Principal with leisure-time manager will go through all the applications and prepare an annual plan for leisure-time activities. In one school the last decision of which activities will be approved is made only by a principal whereas in the other school, the decision is made in conjunction with the school board.

The decisions are made based on the principles that the leisure-time activities would be designed for all ages and through considering all levels of development in pupils. Furthermore, it is essential to give all the students a chance to take part in the leisure-time activities, especially for those who are not as talented but who still want to take part in the activities.

Through analyzing the findings of this paper, one can come to the conclusion that the leisure-time managers are inseparable parts of the General Public schools. They help to improve young people's social skills as well as helping them to reach the general competences designated by the primary schools and the gymnasium law. Leisure-time managers' position in school system depends on the principals' view on the necessity of a leisure-time manager and also the financial possibilities of the local government.

The findings of this paper can be used to show the importance of a leisure-time manager in school system, if necessary, in the local government. This paper also gives an insight on the leisure-time managers' work and their impact on young people's development.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Nele Hulkko

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Koolijuhtide arvamused huvijuhist kui noore arengu toetajast üldhariduskoolis ühe maakonna kolme kooli näitel“

mille juhendaja on Ülle Roomets,

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace´i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
 3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, **23.05.2016**